

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2778

Vragen van de leden **Ploumen** en **Van den Hul** (beiden PvdA) aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over *het bericht «News: Open letter for the release of Human Rights Defenders in Niger»* (ingezonden 13 juni 2018).

Antwoord van Minister **Blok** (Buitenlandse Zaken) en de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (ontvangen 16 juli 2018).

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het bericht «News: Open letter for the release of Human Rights Defenders in Niger»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat gaat u doen met de bevindingen van Publish What You Pay, die concludeert dat mensenrechtenactivisten sinds 25 maart onterecht worden vastgehouden in gevangenissen in Niger, verspreid door heel het land?

Antwoord 2

De arrestatie van een aantal activisten van het maatschappelijk middenveld in Niger is in de hoofdstad Niamey onderwerp geweest van overleg tussen de EU-ambassades op 17 april jl. Ook heeft het Hoofd van de EU-delegatie op 26 april jl. in Niamey de Nigerijnse Minister van Justitie uitgenodigd voor een overleg met alle Europese ambassadeurs en hem daar van de zorgen van de Europese lidstaten op de hoogte gebracht. De Minister zegde daarbij toe dat de afhandeling van de betreffende rechtszaken geheel volgens de regels van het Nigerijnse recht zou verlopen. Hij zegde eveneens toe zich niet met de rechtsgang te zullen bemoeien omdat de scheiding der machten hem daartoe geen ruimte bood. Op 14 mei jl. zijn de rechtszaken begonnen. Inmiddels zijn 4 arrestanten in voorlopige vrijheid gesteld; sommige anderen hebben er, in overleg met hun advocaten, voor gekozen om geen verzoek tot voorlopige invrijheidstelling in te dienen. Op 21 juni jl. is de kwestie wederom door de EU-ambassadeurs besproken. Naar verwachting wordt er op 10 juli een

¹ <http://www.publishwhatyoupay.org/pwyp-news/open-letter-release-human-rights-defenders-niger/>

gerechtelijke uitspraak gedaan. Nederland en de verschillende EU-vertegenwoordigingen blijven de ontwikkelingen van deze zaak op de voet volgen.

Vraag 3

Bent u bekend met de ontwikkelingen die vooraf zijn gegaan aan de arrestaties, waarin de zogenoemde «Days of citizen action» protesten plaatsvonden, waarin geprotesteerd werd tegen de ontransparante Finance Law van 2018? Zo ja, hoe kijkt u aan tegen de arrestaties die op 25 maart en 15 april plaatsvonden en de sluiting van het Labari Televisiestation?²

Antwoord 3

Er zijn meerdere demonstraties voorafgegaan aan de bewuste (verboden) mars van 25 maart, die de aanleiding vormde voor de arrestaties. Voor die eerdere demonstraties werd steeds toestemming gevraagd en verkregen. Voor die van 25 maart werd geen toestemming gegeven, naar verluidt omdat deze plaatsvond kort na een terreuraanslag op slechts 40 km buiten Niamey. Deze aanslag leidde tot een periode van verhoogde waakzaamheid in de stad. De begrotingswet of de «Loi de Finances 2018» was onderwerp van onvrede bij de deelnemers van deze manifestaties. Activisten protesteerden onder andere uit angst tegen een verhoging in de prijzen van diverse primaire levensbehoeften. De wet zelf was al via parlementaire goedkeuring aangenomen in november 2017. Het televisiestation Labari dat de activisten had geïnterviewd werd op last van de politie gesloten, maar werd na een aantal dagen weer geopend als gevolg van een gerechtelijke uitspraak waarbij de sluiting als onwettig werd verklaard.

Vraag 4

Welke mogelijkheden ziet u om het welzijn van de arrestanten te waarborgen die gevangen zitten in de Nigerese gevangenissen?

Antwoord 4

De gevangenissen in Niger hebben te kampen met overbevolking, slecht voedsel en slechte hygiënische omstandigheden. De EU en Frankrijk hebben projecten waarbij algehele verbeteringen van de gevangenisomstandigheden worden beoogd. Hiermee kan er eveneens meer aandacht gevraagd worden voor deze omstandigheden. In 2016 heeft UNODC met financiële steun van Nederland gewerkt aan het verbeteren van de veiligheid in een aantal gevangenissen in Niger. Nederland bekijkt tevens de optie om de programma's die op het gebied van Veiligheid en Rechtsorde in Mali worden uitgevoerd uit te breiden en deze kwestie daarmee te adresseren. In Niger is het overigens gebruikelijk dat gevangenen worden bijgestaan door familieleden die extra voedsel, zeep of schone kleding komen brengen. Het staat familie en sympathisanten van de betreffende arrestanten vrij om eveneens op deze wijze aan hun welzijn bij te dragen.

Vraag 5

Bent u bekend met de «uranium-gate» van 2011 aangaande Niger en het Franse bedrijf Areva (nu bekend als Orena)? Zo ja, hoe beoordeelt u deze deal ten aanzien van het welzijn van de Nigerese bevolking en de economische welvaart van de Nigerese staat?^{3 4}

Antwoord 5

Ja. «Uranium-gate» betreft een serie gecompliceerde financiële transacties met betrekking tot één bepaalde partij uranium(-erts). Het is onduidelijk wat de gevolgen van deze specifieke zaak zijn voor de volksgezondheid in Niger. Dit geldt eveneens voor de gevolgen voor de inkomsten van Niger uit de uraniumwinning of de rol van uranium als exportproduct voor de welvaart in Niger. Een enquêtecommissie van het Nigerijnse parlement concludeerde dat aan de Nigerijnse zijde van «uranium-gate» geen onregelmatigheden hebben

² https://www.lemonde.fr/afrique/article/2018/04/16/au-niger-trois-militants-de-la-societe-civile-arretes-apres-une-manifestation-interdite_5286195_3212.html

³ <http://www.bbc.com/news/world-africa-39744861>

⁴ <https://www.geopoliticalmonitor.com/uranium-in-niger-when-a-blessing-becomes-a-curse/>

plaatsgevonden. De Nigerijnse staat zou aan de transacties 800.000 dollar hebben verdiend.

Vraag 6

Heeft u deze problematiek met uw Franse ambtsgenoot besproken? Zo nee, op welke termijn gaat u dat wel doen?

Antwoord 6

Nederland is hier geen direct belanghebbende en had ten tijde van deze zaak geen diplomatieke vertegenwoordiging in Niger. Sinds de opening van het ambassadekantoor begin 2018 heeft Nederland regelmatig overleg met de diverse EU-lidstaten in Niger. Eventuele onregelmatigheden worden in EU-verband besproken.

Vraag 7, 8

Bent u bereid de negatieve ontwikkelingen omtrent het recht op persvrijheid, het recht op vrijheid van meningsuiting en het recht op vrijheid van demonstratie te bespreken met uw Nigerese ambtsgenoot?

Met het vooruitzicht dat Nederland een ambassade gaat openen in Niger, bent u van plan om u uit te spreken tegen de mensenrechtenschendingen die plaatsvinden in Niger?

Antwoord 7, 8

Nederland heeft begin 2018 een ambassadekantoor geopend in de hoofdstad Niamey. Dit kantoor opereert onder de verantwoordelijkheid van de Nederlandse ambassade in Mali. In zijn algemeenheid geldt dat conform het Nederlandse mensenrechtenbeleid altijd aandacht kan en moet worden gevraagd voor mensenrechtenkwesties, ook in Niger.

Vraag 9

Met het vooruitzicht dat Nederland een ambassade gaat openen in Niger, bent u van plan om u in te zetten voor een verbetering van de werkomstandigheden voor de Nigerezen in de mijnen, en om de volksgezondheid in met name de gebieden dichtbij de mijnen beter te waarborgen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, hoe?

Antwoord 9

Nederland is voornemens om de inzet in Niger vooral te intensiveren op de beleidsterreinen die zijn opgenomen in de nota Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, de integrale migratieagenda en de Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie. Deze inzet wordt momenteel nader uitgewerkt in de Meerjaren Landenstrategie voor Niger (2019–2022). Voor de intensivering zoekt Nederland ook aansluiting bij het werk van andere donoren, zoals EU-lidstaten, die al langer actief zijn in Niger. Concrete opties om een bijdrage te leveren aan de verbetering van werkomstandigheden en de volksgezondheid worden daarbij onderzocht.